
N O V A
MORBILLORUM OBSERVATIO
A CAIETANO RUBERTO

IN REGIO ARCHIGYMNASIO
EXTR. PROFESSORE
DESCRIPTA .

NEAPOLI MDCCLXVIII.

IN TYPOGRAPHIA RAYMUNDIANA .

VIRO AMPLISSIMO , EXCELLENTISSIMOQUE

GERARDO

L. B. VAN SWIETEN,

AUGUSTISSIMI IMPERATORIS ,
ET IMPERATRICIS

A CONSILIIS ,
EQUITI

REGII UNGARICI ORDINIS
S. STEPHANI ,

ARCHIATRORUM COMITI ,
INCLYTAE FACULTATIS MEDICAE VIENNENSIS
PRAESIDI PERPETUO ,
BIBLIOTHECAE AUGUSTAE PRAEFECTO ,

*Reg. Acad. Scientiar. , Chirurg. Paris. , Acad.
Scient. Petrop. , Academ. Nat. Curios. ,
Colleg. Reg. Med. Edimburg. , Societ.*

Scient. Harlem. , Botanic.

Florent. , Instit. Bonon. ,

Germanic. Jenens. ,

et Socio

CAJETANUS RUBERTUS.

„ *Quum tot sustineas , ac tanta nego-
tia solus ,*

Res Medicas mira tractes prudentia , Hygiae

A 2

Tu-

Tuteris leges, illustres dogmata Patrum,
CAESAREAM Medica defendas Arte sa-
lutem
(Munus sublime, augustum, toto quod
in Orbe
Neminem obire parem nactus, tibi tradi-
dit uni
Omnipotens, Parcas, Infernaque Numi-
na cogens
Imperio parere tuo) ; quumque exigit
omnes
Sarcina tanta oncrum curas, reliquisque
vacare
Pene vetet rebus ; mirari, & quaerere
possis,
Cur importunus nunc haec tibi garrus ?
cur te
Sic, alio intentum, perfrieta fronte fa-
tigem ?
Primis Pana ovibus, Silvanum lacte
piabat,
Primitias frugum Cereri, vinique Lyaeo,
Et florum Florae, reliquis & munera
prima

Olinz

Olim libabat Djs relligiosa Vetustas :
 Sic etiam tibi, quem summis tot bono-
 ribus auctum
 Susplicimus, colimusque simul, Pyliosque
 precamur
 Felicem, incolumemque dies traducere
 posse,
 Ecce mei primum rudis, ac rubigine triti
 Ingenii specimen, hunc sacro, dicoque
 libellum,
 Chartulam ineptam, seu nugas, seu di-
 cere tricas
 Insulas ~~ma~~vis, seu scripturam ~~lutulen-~~
 tam,
 Sive aliud nomen imponere quodlibet illi.
 In me livor edax (& vix me publica
 vidit
 Lux, dubias audax vixdum descendi in
 arenas)
 Jam rabidos acuit dentes. Verum simul,
 atque
 Ille tuum hic cernet magnum splende-
 scere Nomen,
 Expallescet, uti macie confecta senectus,

*Sponte manus dabit , ac frustra fremet
ore cruento .*

*Quod si nulla novum , illustris GERAR-
DE , voluptas*

*Te rapiat saevi ingenium pernoscere
morbi ,*

*Qui tribus his chartis exponitur , ac
stomacheris*

*Scribendi genus incultum , crassaeque Mi-
nervae ,*

*Tu blattis linques epulandas ; aut pi-
per ; aut thus*

*Involves ; aliosve amicare libebit odores ;
Aut , ubi jam legisse satur deponere li-*

brum

*Ipse velis , permulta in frustula dilace-
ratas*

*Appones ut signa locis metasque legen-
dis ;*

Aut demum incensas Vulcano rite litabis .

Raviter quidem peccare mihi videntur, qui nova, scituque digna, quum in morbis, tum in sanitate phaenomena, ut saepe accidit, observantes, ea reliquos edocere Medicos, curiososque *φιλιατροντας* negligunt. Quantum ex accuratis observationibus Medicina utilitatis hauriat, quantumque rerum novitate alliciantur animi ad Medicam supellestilem adaugendam, non postulat hic locus, ut latius disputetur. Neminem tamen praeterit non defuisse, qui magnum Hippocratem ex accurata ta-

bellarum (a), quae Coi in templo
Ac-

(a) Apud omnes historiographos comper-
tum est hujusmodi tabulas in templis Apollinis,
& Aesculapii appendi consuevisse, ubi morborum
remedia, quae vel ex somniorum monitis ibi ca-
ptabantur, vel Sacerdotum suasionem praescribeban-
tur, distinctissime notata erant; easque magno
Numinis cultu ibi asservari. Iisdem tabulis Tem-
plum quoque Ildis exornabatur; ut patet ex Ti-
ballo lib. i. Eleg.

Nunc, Dea, nunc succurre mihi; nam posse mederi

Picta docet templis multa tabella tuis.

Atque hic vetus fuerat Aegyptiorum mos, qui sic
etiam facititare solebant, ne avita Majorum mo-
numenta, salutariaque in Arte medendi praecepta,
& reperta ab ipsis medicamenta edaci temporis
oblivione perirent: ut ideo templorum columnis
inscriberent, hieroglyphicisque animalium, alia-
rumque figurarum characteribus signarent. Praete-
rea nomina quoque eorum, qui optima praesidia
expertii fuerant, iisdem in locis notabantur. In
Epidauro locum Aesculapio dicatum, aedificio ro-
tundum, candido marmore incrustatum, quem
Tbolum vocabant, sex columnis suffultum, adhuc
eo vivente, fuisse memorat Pausanias lib. ii. Co-
rinth., quibus eorum nomina affixa erant, qui
illius Dei opera convaluerant, insertis etiam mor-
borum generibus, & qua curationis methodo sa-
nitati fuissent restituti. Denique apud Romanos
donaria in testudinis templorum umbilico (quem
pro-

3

Aesculapii erant , observatione (*b*)
Artis fundamenta jecisse affirmantes,
summae, qua illum non Medici so-
lum,

proprie *Tholum* vocabant) suspendi consuevisse
ex eo Virgil. eruitur lib. ix. *Aeneid.*

*Si qua tuis unquam pro me pater Hyrtacus aris
Dona tulit, si qua ipse meis venatibus auxi,
Suspendive Tholo, aut sacra ad fastigia fixi.*

Et Ovid. lib. vi. *Fastor.*

Et didici curvo nulla subesse Tholo.

Quid vero fuerit apud Romanos *Tholus* , clarius
ostendit Ovid. in eodem libro:

Par facies templi, nullus procurrit in illo

Angulus, a pluvio vindicat imbre Tholus:

Scilicet genus aedis rotundum , & curvo tecto ,
quod Itali *Cupola* dicunt: quamvis aliter sentiat
Serv. in modo allati Virgiliani carminis exposi-
tione . Vid. praeterea Varr. lib. iii. *R. R.* cap. 5.,
Isidor. lib. xix. cap. 19., Vitruv. lib. iv. cap. 7.

(*b*) Confer. Plin. lib. xxix. cap. 1. Huc quo-
que referri debet vetustissima illa consuetudo, un-
de Medicina sua primum fortita est incunabula ,
cum nimirum quicquid unusquisque aut in se
ipse, aut in aliis observaverat, memoria tenebat,
ac suis Nepotibus tradebat. Hinc , auctore He-
rodoto in lib. i. , apud Babylonenses piaculum
erat aegrotos de more in publicum stratum dela-
tos praeterire, nisi prius quisquis transibat, in le-
cto decumbentes docuisset, quibus illi pharmacis con-

con-

lum, sed omnes omnis aevi homines semper prosequuti sunt (c), aestimationi detrahere arbitrarentur. Etsi rem omnino negare non audeam (d); hoc tamen affirmo, tantae illum

convalescere possent, quorum usu se olim eodem morbo implicatum ex voto expediverat. Idem apud Aegyptios, ac Lusitanos Strabo lib. III., ac XVI.; apud Assyrios Boëtius; apud Romanos ipsos factitatum scribunt Valer. Max., & Plutarch. Vid. insuper Cl. le Clerc.

(c) *Hippocrati honores, quos Herculi, decrevit Graecia*, ut ait Plin. lib. VII. cap. 37. Quantum vero illius & auctoritatis, & operum rationem habuerint, ut reliqua innumera omittam, satis liquet ex eo, quod scribit Gal. de Cathartics (sive cujuslibet sit ille liber) nempe Erasistratum Hippocratis libros, & Homeri carmina ubique canentem in summam cunctas civitates admirationem traxisse.

(d) Hippocratem in phthisi carnem suillam, & caprillam, uti & strobilos in pectoris inflammationibus, aliaque praescripsisse ex ejus libris eruitur, quae iisdem in morbis Aesculapium usurpasse ostendit quaedam tabula Romae in insula Tyberis, ubi Aesculapii templum erat, forte inventa, quaeque in Aedibus Maffei servatur. At Cl. le Clerc. potius arbitratur Hippocratem non tam ex tabellarum Aesculapianarum lectione, quam

ex

lum fuisse sagacitatis, ac prudentiae, ut praeter aliorum observata, nova ipse, atque innumera per totum suae vitae curriculum instituerit experimenta ad hanc Artem, olim disjectam, pulchre condendam, atque ad salutares omnibus leges faciendas. Hinc providi Senis exemplum posteris imitati, ejusque vestigia persequuti, aedificium, ad quod construendum primam ille contulerat operam, ad tantam in dies evexere altitudinem; ut jam

Sublimi feriat sidera vertice.

Qua de re apprime Manil. i.

*Per varios casus Artem experientia fecit,
Exemplo monstrante viam.....*

Quum

ex suorum Majorum traditione ea medicamenta didicisse. Verumtamen nihil repugnat, quin credamus divinum Artis Medicae Conditorem multa ex templo Aesculapii collegisse, additaque mox experientia, & ratione, viam optime medendi, nondum satis tritam, sed inviam, atque undique difficultatibus oblitam, Philosophia duce, explanasse, fugatisque omnibus, quibus operiebatur, tenebris, meridianam lucem attulisse.

Quum igitur ita se res habeat , patrare nolui, ut infamis negligentiae nota meo nomini inuri posset. Morbum mihi duobus abhinc mensibus & symptomatis ferocissimum, & periculis exitialem, & saevitiae pertinacissimum, & phaenomenis prorsus novum observare contigit : ejus distinctam hic historiam quam paucissimis absolvere conatus sum; ut quam variis variarum *φασεων* morbis obnoxium sit genus humanum, evidentius inde innotescat.

Quamquam Morbilli epidemicum plerumque morbi genus esse soleat, certis anni temporibus recurrens (e): attamen nostra Neapoli propter Urbis vastitatem, hominum frequentiam, ac potissimum propter faciles tem-

(e) Ita de Morbillorum constitutionalium tempore loquitur Cl. Sydenh. Obs. Med. Sect. IV. cap. 5.: *Ortum habuere praemature, ut solent, sub initio Januarii, atque in dies magis invalescebant, donec instante verno aequinoctio axum adepti, exinde iisdem gradibus imminuti, tandem julio penitus exstinguerentur.*

temporis vicissitudines (*f*) saepius,
 ne dicam totum per annum infantes
 corripunt, ac modo hic, modo il-
 lic magis grassantur (*g*). Universa-
 le ferme hoc tributum, humanae
 fragilitati, ac pueris (*b*) praecipue,
 non multis abhinc saeculis (*i*) indi-
 ctum,

(*f*) Quam inconstans, ac varium sit in
 Neapolim ventorum imprimis australium impe-
 rium, ejus incolae satis, superque experiuntur;
 quod ab Urbis situ, variis collibus circumseptae,
 maximeque Australi regioni expositae fieri videtur.

(*g*) ~~Idem afferendum est de Variolis~~, fe-
 bribus petechialibus, aliisque morbis, qui Epi-
 demici esse solent, quique variis anni tempesta-
 tibus hanc, illamve Urbis plagam, hoc, illudve
 suburbium obsident.

(*b*) Pueros plerumque huic aegritudini ob-
 noxios esse, quotidiana ostendit Medicorum ex-
 perientia. At in climatis potissimum frigidiori-
 bus saepe grandiores aetate, interdum ipsi senes
 hoc morbo corripuntur.

(*i*) Num Veteribus Morbilli, uti & Va-
 riolae cognitae fuerint, in dubium nonnulli revo-
 carunt, uti Zacut. Lusitan., Lemos., Sebastian.
 Austr., Fracastor., Forest., Costaeus, Valles., Eu-
 stach. Rhud., Dodonaeus, Piens, aliique quamplu-
 rimi, afferentes Hippocratem, Celsum, Galenum,
 Aëtium, Trallianum veram Morbillarium, & Va-
 rio-

ctum, a quo pauci eximuntur, in-
eunte Aprile, persolvere coacta fuit
Eleonora Marulla Excellentissimi
Ducis Asculi filia, temperamen-
ti

riolosarum constitutionum notitiam habuisse; quam-
vis non negent Arabibus magis illas innotuisse, &
distinctius pertractatas: ac miror eruditissimum
Lindestolp. de Venen. cap. 6., ejusque Commen-
torem eximium Stentzel. eandem sententiam
amplexos fuisse. Omnium vero enixissime id con-
tendunt Hahn. in Dissert. de Variol. Antiqu. a
Graecis erut., ac Philipp. de Violante Polon. Ar-
chiater in Dissert. de Variol., & Morbill. Ex praeci-
pui, quae a veterum Scriptorum auctoritatibus pe-
tita afferunt, argumentis pauca obiter ex Hippocrate
decerpta enumerare liceat. Ac primo Hippocrates lib.
III. Epidem. memorat magna *Εξυμματα*, sive magnas
papulas, & lib. I. Epidem. refert Silenum octava
die habuisse exanthemata rubra, rotunda, parva,
varorum instar permanentia cum sudore; & lib.
IV. inquit: *qui in tibia ulcus habebat, & Attico*
usus est, huic pustulae elevatae, rubrae, magnae;
nec minus lib. VII.: Timonactis filio fere bimestri pu-
stulae in cruribus, & in coxis, & lumbis, & imo
ventre, & tumores valde rubicundi; his tamen se-
dati, convulsiones, & comitiales fiebant, sine febr-
ibus multis diebus, & mortuus est. Atque alia in-
numera id genus afferunt, quibus significatum iri
volunt vel Morbillos, vel Variolas. Haec ada-
muissim criticis animadversionibus enucleare non
finit

ti ad sanguineum vergentis, habitus gracilis, quae licet gravissimis, ac lethalibus morbis non semel a teneris usque unguiculis conflictata fuisset,

finis instituti ratio: hoc tantummodo perpendatur nullam esse in Veterum, quas adducunt, auctoritatibus stadiorum morbi descriptionem; ut fufius Cl. Mercurial. de Morb. Pueror. ostendit: in Sileno octava die exanthemata nata sunt; quum Morbilli, & Variolae tertia, aut quarta erumpere soleant; in illo nulla febris acuta: at in aliis exemplis sermo esse videtur de maculis, quae febribus pestilentialibus associari solent; ut facile ex aliorum ~~symptomatum descriptione~~ colligitur. Propterea hunc morbum sequiore tantum aevo advenisse putandum est, quae Cordationum est sententia: ut uberrime legere est apud Freind. in Histor. de Purgant., & Werlhof. in Disquisit. de Variol., & Antrac. contra Hahnium. Ac nihil mirum, ubi exercitationibus, quibus Veteres indulgebant, omissis, luxus blanditiae capti homines fuere, ac rursus illa olim in victu simplicitas, cum mensa tripes, salis concha, ac vappae lagena minus morbis obnoxia reddebat corpora, in defuetudinem transiit, in lautum jam, opiparumque victum, exoticisque ex dapibus perquisitum conversa, novam malorum cohortem terris incubuisse. *Non mutata est Natura* (ut Senecae verbis utar), *sed vita:*

Aetas parentum, pejor avis, tulit

Nos

fer, optime tamen tunc se habebat. Nondum undecimum complerat aetatis annum tenella Virgo, quum miras; mirumque in modum vivaces Attici (k) veluti ingenii vires, praematuramque prudentiam praefeserebat: ex quo facilis ejus fibrarum irritabili

*Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosorem.*

Neque negandum est, quod

*..... Simul assis
Miscueris elixa, simul conchyliis turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tu-
multum*

Lenta feret pituita . . .

His accedit, quod, ut lues Venerea, (quam & Veteribus cognitam, non defuerunt, qui affirmarent) ex aliis regionibus novi morbi advecti sint. Et revera Rhazes, qui saeculo octavo clarus fuit, has novas cutis eruptiones in Aegypto primum paullo post Mahometum apparuisse putat, & a remotioribus fortasse regionibus illuc demigrasse suspicatur: hinc per Turcas, qui in Europam deinde inundarunt, diffusus undique est affectus. Vid. Stentzel. loc. cit.

(k) Subtilissimos fuisse Atticos ingenio omnes norunt; unde manavit adagium *Sales Attici*. Ex coeli tenuitate deduxit Cic. de Fato scribens: *Athenis tenue coelum, ex quo acutiores putantur Atti-*

litas arguitur (l). Postquam itaque libenter, atque hilari animo coenaverat, de virium delassatione, membrorumque doloribus conqueri coepit: ideoque de rheumatica aliqua affectiuncula suspicatum est; sub noctem enim diu in fenestra aëris inclementioris *αωμαλίας* exposita fuerat. Quatuor a coena elapsis horis, torminibus angebatur; ac primo per alvum, deinde per vomitum biliosis humoribus sponte exonerata est.

Tota nocte insomni inter laboriosas anxietates peracta, mane ar-

B

cef-

Attici; crassum Thebis, ideo pingues Thebani:
idem asseruisse videtur II. de Nat. Deor. Ex adverso in aëre crasso crassa nasci ingenia auctor est Horat.

Boeotum in crasso juraves aëre natum.

Contra Juvenal. Satyr. 10. ait:

..... *Democriti sapientia monstrat*

Summos posse viros, & magna exempla daturus

Vervecum in patria, crassoque sub aëre nasci.

Attamen *μία χελιδὼν ἐκ τοῦ αἵματος*.

(l) Temperamenti calidi, sive irritabilis esse, ut alacriores fiant mentis functiones, ostendit prae aliis Gasp. a Rejes Quaest 73.

cessitus est doctissimus, notaeque prudentiae Medicus D. Paschalis Thomasius, qui probe perpensis enarratis symptomatis, pulsus duriusculos, febremque non levem inveniens, protinus venam secari iussit, ut grave periculum, quod imminere videbatur, quoad fieri posset, providus averteret. Praeterea quum in lingua manifesta sordities deprehenderetur, emeticum praecepit. Ex quibus auxiliis parum, aut nihil emolumenti perceptum est: pulsus enim durities permanebat, febris nihil imminuta, calor magis adauctus, vires labefactatae; quin etiam licet emetici propinati efficacia per vomitum non modo, sed per alvum etiam multam biliosorum humorum saburram emiserit, nihil tamen levaminis experta est; ac propterea nonnisi stimulorum actioni evacuationes illae tribuendae erant, quibus nihil morbi saevities imminuebatur. At malum
non

non in ventriculo, non in intestinis,
 ut morbi progressus ostendit, late-
 bat; quicquid illinc educebatur, per
 spasticas constrictiones fiebat, quibus
 ipsa fellis vesicula; porique biliarii
 affecti bilem λεκιθωδην, sive vitellinam
 in intestina affatim transmittabant,
 qua tum superiores, tum inferiores
 ejectiones perfusae observabantur (m).
 Morbida vis in sanguine (n), nervis-
 que insidebat; & non tam quanti-
 B 2 ———— tate,

(m) Nec minus eodem modo aliquid etiam
 in sanguinem bilis suffusum fuisse arbitrari possu-
 mus; ac licet flava ex intestinis, & ventriculo
 bilis educeretur, sanguini tamen immixta, qui
 crassus, nigrior, ac pene assatus eductus fuit,
 potuit in πυσιζουσιον, vel ισατωδην degenerare, atque
 ad violaceum illud, quod die sexta apparuit, in-
 ducendum conducere.

(n) Sanguinem culpabantur Arabes, imo
 sanguinis ebullitionem, quam a fermento quodam
 extraneo, quod ab utero contrahitur, produci ar-
 bitrabantur. Contrahi vero putabant fermentum
 hoc in utero praegnationis tempore a sanguine
 menstruo retento, quem Veterum nonnulli tam
 noxium dixerunt, ut Plin. lib. vii. cap. i. affir-
 mare non dubitaverit ex ejus halitibus acescere mu-

tate, quam draſtica, ac venenata po- te-

muſtum, ſterileſcere fruges, fruſtus arborum, hortorum germina emori, & decidere, ſpeculorum fulgorem hebetari, perſtringi ferri aciem, eboris nitorem, commori apes, in rabiem verti, eo guſtato, canes, atque alia id genus: quin etiam amentes, & furentes, illo hauſto, reddi homines credebant, quemadmodum eruitur ex Sveton., qui ſcribit Caligulae menſtrum ſanguinem ab uxore Caefonia propinatum fuiſſe; ideoque in furias actum. Praetereo hic cautiones, quas Laguna lib.vi. in Dioſ. cap. 25., Fragoſ. in Gloſs. quaeſt. 110., Joachin. Camerar. decuria v., problemate 2., alique praecipiant, ne linteamina menſtruis infecta vulneribus admoveantur, atque ut ipſae menſtruantes a vulnerum intuitu arceantur. Plurima id genus alia refert Ludovic. Bonaciol. de Utero, & Part. Generat. Denique tam venenatam vim ſanguini menſtruo tribuebant, ut ad necandas erucas, ſi omnia alia irrita ſint, nihil eſſe efficacius ſcripſerit Columella R. R. lib. x., quam ſi menſtruans mulier nudis pedibus, aperto ſinu, ac reſolutis capillis, ter circumiret hortorum areolas: tunc enim

..... *Mirabile viſu,*

Non aliter, quam decuſſa pluvis arbore nimbus

Aut teretis mali, vel teſtae cortice glandis,

Volvitur ad terram diſtorto corpore campe.

Hinc nil mirum, ſi ſanguinem menſtrum, quem adeo venenatum dixere, prima Morbillorum, uti & Variolarum ſemina in foetuum corpore inferre,

testate peccabat (*o*); quemadmodum ex iis, quae deinde sequentur, luculentius patebit (*p*). Id fane suspicari coeperat sagax Medicus; immo & eruptiones aliquas brevi forsitan visendas praedixit: suaeque in opinione confirmabatur, quod eadem die reliquos ejusdem Excellentissimi Ducis filios febricula laborantes ceteris stipata symptomatis, quae Morbillos praefagiunt, uti tussicula inani, oculorum rubedine, renum doloribus &c.

B 3

ob-

rere posse Arabes, primi eorum morborum observatores existimarunt. Sed hae nugae sunt jam prorsus a foro medico explosae, atque adeo exhibilatae.

(*o*) Idem de aliis morbis Galen. asseruit de Loc. Aff. lib. 111. cap. 7., de Simpl. Med. Fac. lib. v. cap. 19., de Semin. lib. 1. cap. 16., de Morb. Vulg. comm. 111. aegroto 4., alibique.

(*p*) Sanguinem simul, et nervos immaniter veluti a veneno aliquo afflatos fuisse ostendunt symptomata ferocissima supra recensita, opportunis auxiliis nihil domita; ac violaceus cutis color, virium lapsus, anxietas, intumescencia, mentis alienatio, ad somnum proclivitas, atque alia, quae deinde sequuta sunt, quaeque plurimis venenis sunt communia.

observabat; ac multo magis, quod urinae crudae excernerentur, nullo modo febris aestuanti, calori que ardentissimo respondentes.

Sapientissimi Medentis prognosticon non temere pronunciatum fuisse postera dies ostendit, qua totum Virgunculae corpus parvis pustulis subrubris, moribus pulicum similibus inter punctum visum fuit. Febris interea *μωρονα* erat, nisi quod sub ferotino crepusculo exacerbaretur. Eadem die & quaedam quisquiliae biliosae ex alvo dejectae sunt; neque tamen anxietas diminuta, neque urinae minus erant pellucidae: omnia itaque spasmodum, omnia convulsionem indicabant. Idcirco optimum fuit consilium ab omni irritantium genere desistere, ac potius aqueam dietam praescribere, ptisanam ex seminibus melonum frigidiusculam, ad aestuationes sedandas, humorumque *οργασμον* compescendum, post multam noctem propi-

pinare, ac denique repetitos per diem, sed breves aquae theriacalis haustus, quum ad solidorum convulsione irritatorum relaxationem, tum ad Naturae collabascantis robur sustinendum, aegrotanti exhibere.

Tertia die, quum eadem persisterent symptomata, ab eadem via ne transversum quidem unguem recedere constitutum fuit. Verum die quarta mitior morbi facies omnium animos exhilaravit: & per leges dierum criticorum, atque indicum in eam Medicus spem adducebatur fore, ut die septima morbus judicaretur (q).

At postero sole hanc laetiores scenam tragica catastrophe consequuta est: febris enim *επακμωσικη* adi-

B 4

pi-

(q) *Septenariorum quartus index est; ut scripsit Hippocr. Aphor. Sect. II. 24., qui eadem ratione paullo post addit: undecimus quoque spectandus est dies, is enim secundae septimanae quartus est.* Prae aliis luculentissime haec pertractant Andr. Laurent. de Crisib., Caes. Claudin. de Ingress. ad Infirm., Fien. in Semiotice, atque inter Recentissimos Excellentissimus Viennensis Archiater van Swieten. in Comm. ad §. 587., & 741.

pisci indolem visa est; viscera abdominalia tensa; urinae rubicundiores; mentis functiones turbatae; ac vaniloquia; membrorum jactationes; tendinum subsultus; aliaque non levis momenti symptomata inopinato erupere. Verum, quod magis anxiet Medicum, pustulae morbillares, quae primis diebus satis raras, ac distinctas fuerant, nunc veluti aliae aliis coacervatae erysipelaceam quasi crustam per universum late corpus efformaverant. Hinc, ne quidquam ad Puellae salutem deficeret, Michaëlis Angeli Ruberti, amantissimi Patris mei, in Regio Archigymnasio Medicinae Practicae Professoris, consilium impetravere, qui die quinta Aegram conveniens tot tantisque malis obrutam, ac praecipue phlegmonoso erysipelate deterritus, nonnisi in phlebotomia aliquid speculae inesse censuit. Et sane ferocissima illa symptomata per venae sectionem aliquanto mitiora evasere: attamen neque febris, neque
 ad-

adurens calor, neque flammeus cutis color quicquam declinarunt. In tanta morbi faevitie quemadmodum remediis irritantibus pestiferam illam camarinam movere verebantur Medici, ita & manus omnino intra palium habere nullius prudentiae esse duxerunt. Propterea, ut efficaciore remedio morbum aggrederentur, duo grana mercurii dulcis exhibuere, quippe qui penitissima quaeque corporis pervadere, atque ita morbidam materiem dissolvere, & educere valeret: atque tum ex linguae sorditie, tum ex egestionibus biliosis antea-ctis magna putredinis copia viscera imi ventris gravata conjicientes; quin ex halitu oris graveolenti vermes quoque in primis viis stabulare suspicantes, nullum potius, nullum utilius, nullum habendum esse praestantius remedium judicarunt (r).

Sed

(r) Quis ignorat hujusmodi remedium maximae esse efficacitatis ad obstinatorum morborum pro-

Sed omnes expectatio frustrata est : tantum enim abfuit , ut ad morbum devincendum suam mercurius symbolam conferret , ut turpi proditione deficiens hosti nomen professus sit , ad pugnam cum Natura , & Medicis acriter incundam . Quanta exinde insurrexerunt incommoda ! quam dirae convulsiones Aegram torserunt ! quanta adstantes formido incessit !

Propterea quum die sequente anxietates magis auctae viderentur , pulsus tensi , & oppressi , *ηγεμονικα* facultates graviter perturbatae ; atque omnia in pejus ruerent ; cutisque color ex rubro in violaceum (s) fere (horren-

proterviam exterendam ? Quis ignorat in Variolis , Morbillis , aliisque puerorum morbis in magno pretio apud omnes haberi ? Ejus autem vim anthelminthicam

..... *Opinor*
Omnibus & lippis notam , & tonsoribus esse

(s) Hoc sane signum in acutis Medicos non mediocriter perterrefacere solet : siquidem ut plurimum mortem praenunciat ; vel enim brevi sanguis in putridum liquamen abit , vel in offam
 vix

rendum visu) transisset (†) , nulla adhibita mora , non amplius sacra animae remedia negligenda esse constituerunt , atque uti corpus necessariis praesidiis , ita & spiritum esse praemuniendum . Interim , ut gluten illud inflammatorium aliquo modo dilui posset , praeter malacticas emulsionem repetitas , assiduum aquae subfrigidae usum , & maniluvia tepidiuscula , serum ex lacte Asinino (u) , utpote dilutius , aquae immixtum praescriptum est : eoque libentius ad il-

vix scissilem concrevit . Forfitan in utroque casu sanguis putri fomite imbutus , atque saturatus sic immutatur , ut ejus annuli aliam nacti superficiem alium repraesentent colorem . Hic vero sanguinem fuisse concretum ex dictis non levis est conjectura .

(†) Sydenh. Sect. IV. cap. 5. a diaeta calida livescere vidit morbillos : quod sane nullo pacto in nostra Virguncula factitatum esse quispiam reprehendere poterit , quum potius frigida semper usurpata fuerint .

(u) In lacte Asinino caseus triplo superat butyrum : at in caprillo , & vaccino quantum casei , tantundem fere est butyri . Qua de re aliis

illud adhibendum animum inducere, quod sanguis ex vena effusus pene fero orbatus fuerat. Atque ita eodem ferme gradu inter pertimescendas vi-ces ad decimam usque diem morbus processit.

Morbum huc usque periculis plenum enarravi, qui pro desperato fere ab omnibus habebatur; ideoque, si quibusdam Medicinae Patrum dogmatis temere auscultandum esset, ab ejus curatione recedendum fuisset (x).

At

lactis speciebus tunc praecipue praestat asininum, quum tenuiter corpus est nutriendum. At serum asininum omnibus est dilutius, quum in fero omnis caseosa pars, quae in asinino lacte est copiosior, secedat. De Chymica lactis analysi vid. Homberg. experimenta in Mem. Acad. Reg. Scient. ann. 1712.

(x) Innumerae sunt Hippocratis, Celsi, Galeni, Aëtii, Avicennae, aliorumque Medicorum sententiae, quibus statuitur aegros, in praeceptis jam ruentes, a Medico non attingendos, ac plane derelinquendos: quod in ipsa Artis definitione praecepit Hippocr. de Art., ubi ait: *Medicina est morbos ab aegris in totum tollere, vehementes illorum*
im-

At quaenam est illa rei novitas, adeo admiratione digna, quam initio pollicitus sum? Si ad titulum duntaxat attendatur, ac cetera deinceps percurrere negligatur, vereor equidem, ne turpiter in me Horatianum illud cudi possit:

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Attamen oppigneratam fidem persolvere confido, dum novam prorsus morbillarium pustularum desquamationem describam.

Frequentissimum est in hac aegritudine, ut post papularum exsiccationem squamulae quaedam ex variis
cor-

impetus obtundere, & eorum, qui a morbo victi sunt, curationem non aggredi. Quam jure autem de nostra Aegrotula desperarent Medici; ex symptomatis allatis percipitur. At neque Christianae pietatis, neque prudentiae est aegros ad extremum usque spiritum deferere; ut enim optime cecinit Ovid.

Saepe aliquem solers Medicorum cura relinquit:

Nec tamen hic vena deficiente perit.

Rem satis abditam, & obscuram, ac contradictionibus oblitam mira industria enucleat Gasp. a Rejes Quacst. xv.

corporis locis decidant (y). Sed mirum, quantum in Puella, de qua hic loquimur, hoc phaenomenon omnes novitate perculerit. Jam in extremo adducta res erat, ut superius vidimus; quum decima die symptomata aliquantum mitescere coeperunt, videlicet febris paullulum imminuta; aestuatio autem, sitis, anhelatio, quae dirum in modum prius aegram vexaverant, vel remediorum vi, vel Naturae robore fere extincta videbantur (z). At cutis, quae violaceo

CO-

(y) Morbillarem desquamationem ita describit Cl. Sydenh. Sect. iv. cap. 5.: *Nono die nulae sunt prorsus papulae, facie, atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farina conspersis, particulis scilicet disruptae cuticulae paullum elevatis, & vix cohaerentibus, quae morbo jam abituriente, in frusta distrahitur, & postea a toto corpore squamularum forma decedit. Ac sect. v. cap. 3. miratur se in illa constitutione nonnisi rarissime solitas desquamationes observasse.*

(z) Nil mirum, si in ultimo Morbillorum stadio, quum symptomata aliquantum recrudesce-re solent, hic potius mitescere coeperunt; in his enim

colore infecta non levem omnibus pavorem jure incusserat, aliam vestem induere, non adeo lugubrem, sed potius veluti laetam futurae victoriae praenunciam: violaceum enim illud ad cinereo-album vergere coepit. Totum interea corpus intumuit, sed inaequaliter, ac variis corporis in locis *εμφυσηματα* quaedam affurrexere (a); neque immunes fuerunt oculi, palpebrae, lingua, gingi-

enim Morbillis, qui procul dubio *αγομαλοι* vocandi sunt, nulla lex, nullus ordo, nulla *εποχη* servata fuit.

(a) Postquam per universam corporis *περιφερειαν* Morbillare venenum expansum fuerat (quod violacei primum, ac deinde cinerei coloris vestis, qua omnes corporis partes, praecipue vero superior pectoris regio, & antica colli pars operiebatur, indicabat) necesse fuit, ut omne etiam corpus tumeret, quasi una (ut ita dicam) papula, hic altior, illic depresso obtegeret: atque eodem modo, quo sanguis rarefactus fuerat, ita multo magis haec rarefactio fieri debebat, ubi pessima veneni vis stagnabat, Naturae viribus illuc propulsa. Ex virulenti enim humoris stagnatione aër, qui clausus, & compressus nulla pollebat cla-

givae . Licet vero haec nova plane symptomata prima facie terrere debuissent , quum tamen reliqua leviora essent , non defuit spes aliqua stupentes simul , & moerentes animos fovere .

Postera die omnem corporis superficiem crebris sulcis (b) exarata ,
ac

elasticitate , paullatim vinculis solvi , ergastulis , quibus coërcebatur , liberari , majores in massulas coire , majoremque vim , & elasticitatem recuperare coeperat : quod quomodo fieri possit , mea non interest . Res tamen evidentius patebit , si animadvertatur , quid accadat in venenis quorundam animalium , a quibus omne corpus immaniter tumescit . Ut silentio praetermittam Viperarum , Vesparum , Apum , aliorumque quamplurimorum , ne dicam omnium animalium effectus (perraro enim accidit , ut vel in parte commorsa , vel in toto corpore nullus tumor assurgat) , quam horrendo prorsus modo a Physteris veneno omnes demorsi animalis partes inflantur ? ita ut miserum paullo post praefocatum intereat , ac veluti in suo ipsius corpore componatur . De facili aëris rarefacti per telam cellularem expansione fusa , & eruditissime loquitur omniscius Albert. Haller. Physiolog. lib. I. Sect. II.

(b) Sulci illi , licet grandiores , naturalem
ta-

ac totam deinde pellem in ragades
discissam conspeximus (c). Quid sibi

C

haec

tamen directionem servare videbantur; in extremis enim digitorum apicibus spirales erant, in volis manuum paralleli, in dorso manuum polygonos formabant multis lineis diagonalibus intersecatos; atque ita reliquas partes juxta naturalem superficiem percurrerant.

(c) Ex ipsa integumentorum extentione necesse erat, ut cuticula diffecaretur; licet enim illa immaniter aliquoties expandatur, quemadmodum in praegnatione, in oedematis, in hydrope, aliisque morborum tumefactionibus saepe accidit; si tamen humor aliquis acerrimus subteat, poterit suis veluti lanceolis, ac cuspidibus cuticulam dilacerare, non secus, atque in hydatidibus humore corrosivo repletis frequentissime observatur. Ita eadem cuspides, quibus humor morbillaris sub cuticula stagnans saturatus erat, quaeque liquorum compagem dissolverant, atque aërem in rarefactionem concitaverant, eadem, inquam, in cuticulam superpositam impingentes, illam variis in locis findebant. Idem fieri videtur a causticis, quae primo epidermidem a cute elevant, deinde & illam discindunt, ac fere in mucum dissolvunt. Idem ab intenso quoque frigore quandoque fieri comperuit, ac nova, ingeniosaque expositione dilucidavit Cl. Lindest. de Venen. cap. 9. At enim mirum videri posset, quare tantummodo epidermis a caustico illo morbil-

haec vellent , nemo penitus praecognovit ; sed morbum tot miris omnino modis ludentem sedulo animo quisque spectabat . Quid plura ? Undique per universum corpus cutis , sive potius cuticula (*d*) discissa in pelliculas

billari , & non cutis etiam discinderetur , quum aër & cutem simul , & cuticulam distenderet , quumque venenum inter hanc , & illam secessisset . Verum si animadvertatur ad earum crassitiam , facillime nodus solvetur . Quid quod cuticula multo cute sit laxior ? multo facilius maceretur ? facillimeque in mucum quasi dissolvatur ? sive vapor humidus illa sit , ut Aristotel. , aliique Veteres ; sive particulae fluidae siccatae , ut Cheyneus in Philosoph. Princip. ; sive liquidum coactum , ut Reverhost. de Ling. ; sive vasculorum exhalantium adunatio , ut Leeuwenhoëck. in Anatom. , & Epist. Physiol. , & Boerhaav. Praelect. tom. III. ; sive papillarum nervearum efflorescentia , ut Ruysch. Thes. II. III. VI. IX. putavit ; sive aliud quodvis , cute tamen exilius , & dissolubilius .

(*d*) Non defuere , qui pelliculas illas non ex epidermide , sed ex cute esse arbitrabantur . At nullo modo concipi potest , quo pacto cutis ex corpore discedere posset , tum quia nunquam carnes nudatas vidimus ; tum quia nequaquam , si cutis destructa fuisset , tam cito reparari potuif-

las assurgebat , quae dum partibus haerebant, durae, atque asperae erant, nec sine dolore contrectari, nedum avelli poterant; at sponte sua paulatim recedentes molliores fiebant, & inter se convolvebantur. Quum autem neque crura, neque brachia libenter extendere, neque per lectum se leviter dimovere, nedum volutare posset aegra, quin pelliculae illae a linteorum contactu dolores renovarent, idcirco illas forficula recidere constitutum fuit. Quod si sine molestia aut totae avelli, aut linqui potuissent, donec per se ex partibus recederent, pulcherrimum sane fuisset totas continuas *χειροθηκας*, totas ocreas, aut caligas, atque integra aliorum locorum tegmina conspiciere (e). Sed

C 2

ni-

tuisset; tum maxime quia si cutis abfuisset, tactus omnino aboleri debuisset; quum contra in locis, ubi squamae deciderant, sensus illic esset vividissimus; atque aegre corporum vel levissimorum, ac mollium contactus toleraretur.

(e) Idem in cadaveribus opera anatomicorum

rum

nimiae crudelitatis fuisset Aegrotam tamdiu, tantumque afflictam, ac prope enectam aliis cruciatibus divexare. Nonnullae tamen pelliculae, praefertim quae ex superiore pectoris parte, ex dorso manuum, pedumque, aliisque ex locis exsectae fuerant, latitudinem trium circiter pollicum, quatuorque longitudinem superabant (*f*). Hujusmodi caedes quotidie renovata est, donec cuticularis su-

pel-
rum aut ignis vi, aut ebullientis aquae potestate, aut quorundam pharmacorum appositione fieri posse ostendunt, quae Kaauiw.de Perspir. Hippocr., Ried. de Taëtu, Schelammer. in Physiol., Ruysch. Thes. III., Garangeot. in Splanchnolog., alique afferunt.

(*f*) Adjiciendum quoque hic est quarundam pellicularum crassitiem duas, tresve lineas aequasse; quod sane nonnullorum animos induxit, ut non cuticulam, sed cutem crederent decessisse: quemadmodum paullo superius dictum est. At non modo in morbis, sed in sanitate etiam epidermis, quae volam manus, plantam pedis, praecipue vero calcem, digitorum apices, aliasque partes obtegit, satis crassa est, ut Winslow. imprimis notat: quin etiam in plura strata, pluresque laminas dividi posse ostendunt Fabric. A-
qua-

pellex, quae illas suppeditabat, penitus exhausta fuit. Quod si omnis illarum copia collecta fuisset, non dubito, quin ad librae pondus accederet. Quid quod multis squamulis, quae paulatim detritae ultro decidebant, subuculam, & quoties lectus sternebatur, omnia lintea satis plena reperiri nobis narrabat Excellentissima Josepha Carafa, amantissima Puellae Parens, Materni amoris exemplar speciosissimum? cujus studium, dili-

C 3

gen-

quapend. de Integum., Munniks. de Re Anatom., Berger. de Nat. Human., Joh. Fanton. in Dissert. Anatom., Cowper. ad T. iv. Bidl., Ruysch. Thes. III., aliique. Hac de causa adeo nonnullis occallescit, ut prunas ardentes, ferramenta candentia, metallaque liquefacta impune tractent; uti ex innumeris exemplis constat, quae videre est apud Haller. lib. XII. Sect. I. In morbis vero quam inusitatae hujusmodi enormitates accidunt, liquet ex observatione doctissimi nostri Caroli Curzii, qui in Discussion. Anatomico-Pract. refert cuidam Virgini cutem instar corticis arborum obduratam, quam ille ingeniosissima methodo, omnibus merito probatissima, ex inaudito illo, molestissimoque morbo feliciter eripuit.

gentiam, vigilantiam; atque omni-
 gena summae charitatis indicia ecquis
 describere possit? Huc accedit, quod
 ipsi saepe videbamus solum circa le-
 ctum variis frustulis conspersum; quae
 dum pulvinaria, culcitae, lintea,
 stragula movebantur, aut renovaban-
 tur, avolabant. Nisi tanta pellium
 pars negligenter disiecta fuisset, ni-
 hili habita, profecto ultra, quam
 credibile sit, pependissent. Illarum
 tamen non mediocrem vim asserva-
 vimus, veluti pretiosissimas exuvias,
 quae malitiosam hostis perversitatem,
 & eximiam Naturae, Medicorumque
 ad illum devincendum virtutem osten-
 derent, agendique inde triumphi pom-
 pam quasi praeclarissima ornamenta
 insignirent.

Nullus dubito, quin haec omnium
 mentes occupent, ab omnibus admi-
 rationem eliciant; verum majora, ma-
 gisque admiranda supersunt percur-
 renda. Non solum enim tota faciei,
 Pecto-

Pectoris, abdominis, artuum, & quicquid corporis est, superficies, ne ipso quidem podice, pudendisque exceptis, eodem modo denudata est, sed in ipsis quoque cavitatibus, in omnibus internis partibus idem evenisse & visum, & plurimis indiciis conjectatum est (g). Ore semper hiare cogeatur Puella ob molestam επιθηλιου, hic, illic discissi elevationem: gingivae, lingua, palatum, atque omnis buccae cavitas immaniter tumebat, ac deinde disrupta quoque est, paulla-

C 4

tim-

(g) Nimirum quocumque cuticula extenditur, ibi eodem modo decessit: satis enim, superque Kaauw., ac multo accuratius Haller. observarunt cutem, & cuticulam in cavitatibus non perforari, sed introrsum pergere, & subire in anum, urethram, vulvam, os, nares, oculos, aures, umbilicum, omnesque cavitates obducere, in quas per ea foramina aditus patet, quamquam in variis locis peculiari fungatur officio; ita ut eodem modo, quo Le Cat Tract. des Sens omnes sensus quamdam tactus speciem esse dixit, ita & omnes sensus per cutem, vario tamen modo diversis in locis constructam, perfici, ac cuticula immodicam cutis vividitatem minui affirmandum videatur.

timque pelliculae elevabantur (*b*): nihil fere deglutire poterat: vix aquam, ac liquida haurire (*i*). Nares idem passas fuisse ostendit non modo odoratus fere defectio, sed etiam, quia aegre spiritus per anfractuosas earum latebras duci poterat (*k*). Quid de oesophago (*l*)? Quid de trachaea?

Quis

(*b*) Per diutinam macerationem pellis ex lingua detrahi potest, ut docet Albin. in Adnot. Anatom. lib. 1. cap. 16.; ac licet linguae epidermis nullis pervia sit foraminibus, sed tantummodo levibus papillarum impressionibus signata; tamen si validius papillarum convexitati adhaereat, dum separatur, multa in ea exigua foraminula insculpuntur: quae tamen, quantamquumque adhibuerim diligentiam, observare nullo modo potui. Huic pellicularum linguae decessioni, quae in nostra Aegrota visa est, simillima videtur illa, quam in affectione hysterica accidisse refert Pomme in Traët. des Vapeurs.

(*i*) Epidermide machinarum deglutioni inservientium aut per inflammationem, aut per exoriationem abrafa, aegerrime deglutiri posse cibos tradit la Mettrie in Obs. de Medic. Prat.

(*k*) Scilicet aëre in particulas extimae tunicae Schneiderianae detractas impingente, illasque distrahente.

(*l*) Non est in dubium revocandum internos
oeso-

Quis neget tum hanc, tum illum eadem spoliationi obnoxium fuisse? Si quicquam per vomitum ejiciebat (quod bis, aut ter accidit (*m*)); in eo pelliculae innatabant; tussis sicca, & inanis assidue Aegram vexabat (*n*); ac si quando lympham albam reddebat, parva quaedam frustula ipsi immixta conspiciebantur.

Omnia haec manifestissimis indiciis

oesophagi parietes membranula obduci, quam *cuticularem* appellavit Nicholls. in Compend. Anatom. oeconom., quae nerveae membranae sensum minuit. Eam post ambustiones & decessisse, & recrevisse testatur Boërhaav. Praelect. tom. 1. Ejusdem quoque fuisse legimus in Histor. Acad. Reg. Scient. ann. 1752., atque in exuviis insectorum ipsam deponi ait Swammerdam. in Histor. Insector. Eandem cum cuticula trachaeae per os ejectam fuisse in Affectione hysterica affirmat Pomm. lib. cit.

(*m*). Hoc etiam phaenomenon rarissimum est: & Cl. Sydenham. vomitum post eruptionem nuncquam observasse fatetur Observ. Med. Sect. IV. cap. 5.

(*n*) Nempe destructa pene cuticula, quae nerveam bronchiorum membranam vestit. De hujus autem membranae sensibilitate leg. Wolfart. de Bronch. & Val. Bronchior.

ciis innotescabant: sed si aliquid conjectura assequi liceat, hoc etiam tuto ausim affirmare, scilicet ventriculum ipsum a communi totius corporis labe immunem non fuisse (o). In hanc adducor sententiam, non modo quia non fecus, atque in omnibus corporis locis, qui sunt oculis subiecti, ita & in reliquis internis contigisse non temere suspicandum sit, sed multo potius, quia per plures deinde dies adeo nauseabunda fuit Aegra, ut non tantum nihil cibi appeteret, verum etiam quicquid ad illam nutriendam praestabatur, protinus rejiceret; nec nisi Parentum auctoritate cogeretur, ut Medicorum praeceptis,

(o) Novum non est epidermidem ventriculi, quam *crustam villosam* Willis. in Pharmac. Ration., *velutaceam* Winslow.; *panniculum nervos operientem* Nicol. Massa in Introd. ad Anat., *epithelium* Ruyfch. Thes. VII., aliisque nominibus alii insignivere, quamque cum externa cuticula continuam Nicholls. in Compend. Anat. oeconom. ostendit, erosam fuisse ab emetico, a vesicato-

ptis, varia, & exquisita fercula, atque omnimoda languentis stomachi irritamenta perquirentium, obsequeretur. Hinc non modo muco illo, qui internos ventriculi parietes incrustat, sed ipsa quoque villosa tunica abrafa, appetitus organum labefactatum videbatur, & forsitan ejusdemmodi desquamationem passum, perque villorum abrasionem tunica ventriculi nervea, a qua omnes in stomacho excitantur sensus, fere denudata.

Quid memorem, quot pelliceis ejusdem generis fragmentulis urina scateret (p)? quotque ex intestinis trans-

mis-

catorio devorato, in hectico; ut plurimi referunt, quos collegit Albert. Hall. Physiolog. lib. xiii. sect. 1.; quin & renovatam fuisse; neque solum in homine, sed in insectis etiam, aliisque animalibus.

(p) Intimam vesicae urinae levissimam membranulam, nervea tenuiorem, quam, quia a muco perpetuo lubrica est, *mucosam* Beudt. de Fabrica & usu Viscer. Uropoieticor.; *cuticularem*, quia ab externa cuticula introrsum producta efficitur,

missa alvinis dejectionibus commixta
per plures dies viserentur (q)? Ne-
que

citur, citatus Nicholls.; *leviter crustosam* Picolhom.
in Praelect. Anatom., & Lieutaud. in Mem. Ac.
Scient. ann. 1753.; ac licet villis omnino expertem,
ut Hevermann. Physiolog. t. iv., & Lieutaud.
ibid. demonstrarunt, *villosam* tamen Kaauw. de Per-
spirat. Hippocrat. dixit, etiam aliquoties deces-
sisse ostendunt, quae apud Hoffm. Conf. Med. t.
iii. dec. 2., Vater. in Catalogo Musaei, Ruy-
sch. in Adv. ii., Picolhom., Willis., Lieutaud.,
Pomm. in lib. cit., & in Hist. Ac. Scient. anni
1714. leguntur: *molle, & membraneum quid pu-
gni mole cum urina decessisse eventu felici* scripsit
Hildan. Centur. iv. Obs. 53.; nec sine dolore acer-
bissimo id evenisse, quoties lotium excerneretur,
testantur Hoffmann., Ruysch., alique; & calcu-
li symptomata excitasse, feliciterque deinde cum
tribus membranaceis fungis excretam fuisse Pomm.
affirmat: quin etiam, postquam deciderat, renata
fuisse legitur in Hist. Acad. Scient. ejusd. anni.

(q) Intestina villosa etiam epidermide ob-
duci ex anatomicis liquet experimentis; quibus
immisso aëre in cellularem telam, quam tertiam
vocat Haller. Physiolog. lib. xxiv. Sect. i., quae-
que inter nerveam, & cuticularem tunicam in-
terest, facillime haec ab illa secedit, ut legere
est apud eundem Auctorem. Hanc villosam tu-
nicam, quam in dysenteriis muco sanguineo, ac
tuberculis fungosis interspersam conspexit Baker
de

que negari potest internam vaginae,
&

de Dysenter., sine magna aerumna excretam fuisse memorat Tulp. lib. III. cap. 16. In Dysenteria internam membranam elapsam resecari jussit Veget. lib. III. centur. II.; exsectam quoque fuisse refert Rhod. Centur. II. cap. 75.; ac sponte exiisse Pichom. in Praelect., Hermann. in Anthropolog., Pomme, alique: quin etiam ab hypercatharsi pede longiorem crassi intestini membranam excretam Dionis. Malad. Extraordin., uti & a Cholici usu Störk; excretionem intestiniformem ulnam longam Hoffmann. Med. Conf. t. II. dec. 5. memorat; nec minus resectam fuisse Henric. Lavater de *Εντεροπεριστολή*, quum sphacelata penderet. Rem magis confirmat incomparabilis Morgagn, lib. II. de Sed. & Caus. Morbor., ubi crassam membranam sex digitos longam, & carnosa etiam corpora ex intestinis emissa refert. At quoties carunculae excernuntur fere conclamaturn esse ostendit fatale Hippocratis decretum, qui Sect. IV. Aphor. 26. scriptum reliquit: *Si a dysenteria dentio velut carunculae secesserint, lethale.* *Θάνατος* tamen Hippocratis non semel pro *κυνδιδυμδες* intelligendum esse animadvertit Gal. in Commentar. Aph. 2. Sect. v., & 18. Sect. vi. Ex his, quae hactenus habita sunt, evincitur in aliis etiam morbis non raram esse hujusmodi membranarum internarum decessionem. At in Morbillis, aliisque cutaneis eruptionibus id accidisse apud neminem, quantum sciam, deprehendi; praesertim quum Conradi Fabric. in Programm. ad
Ana-

& fortasse uteri quoque cavitationem eadem ratione fuisse deglutitam : diu enim per vaginam liquor albus effluxit, excoriatis, atque adeo erosio quodammodo per pellis detractionem glandularum osculis (r). Quin etiam eadem

Anatom., & Haller. lib. xviii. Sect. iv. testimonio, variolosae pustulae nunquam in gula, oesophago, larynge, aspera arteria, ventriculo, intestinis observentur : ibi enim tenerrima quum sit epidermis non sufficit retinendae, & in vesiculam colligendae materiae variolosae : quamvis (ut praeteream Huxham. in Dissert. de Variol., aliorumque auctoritates) tussis, & sternutatio, quae aegri, in Morbillis praesertim, quatiuntur, contrarium ostendere videantur.

(r) Hujusmodi glandulas in vagina *veras*, *rotundas* esse, quae mucum album ad partis lubricitatem gemunt, demonstrat praeter alios Duverney. apud Peyer. in Exercitat. ; multas esse putat Valisner. t. ii., Petermann. Dec. i. Obs. 10., Euch. in Oper. omn. ; ubique in vagina consistas esse dixit Verheyen. in Anatom. Corp. human. ; ad eas glandulas canaliculos duci laudat. Duverney. ; denique plexum glandulosum infra orificium internum reperiri scripsit Harder. in Apiario Observat. 58. Hæ autem glandulae in brutis sunt patentiores ; ut de ove, & echino Morgagn. Advers. iv. ; de vacca Pechlin. Obs. lib. i. ; de simia

dem prorsus de causa factum fuisse
 puto, ut Virgini adhuc immaturae
 circa decimam tertiam diem sanguis
 ex utero depluere incoeperit; qui nunc
 parcius, nunc copiosius, nunc etiam
 nihil effluens, nonnisi ad decimam
 nonam diem evanuit; neque amplius
 recurrere visus est, licet duo jamdu-
 dum transierint menses. Propterea non
 tam

mia Ephemer. Nat. Cur. Dec. II. ann. I.; deque
 aliis animalibus alii memorant. Ita quoque & uteri
 cavitatem folliculis rotundis, & oblongis refertis-
 simam esse docuere Winslow., Littr. in Mem. Acad.
 Scient. ann. 1720., Valisner. t. II., alique. Omnis
 vero uteri cavitas tam exili tegitur epidermide,
 ut Mery. in Hist. Ac. Scient. ann. 1707., & Mor-
 gagn. nullam esse uteri membranam affirmave-
 rint: illam tamen observasse fatentur Boëhmer.
 Obs. fascic. I., Saviard. Obs. 15., alique, quos
 enumerat Haller lib. XXVIII. Sect. II. Hujusmodi
 tunicam *villosam* dixit Winslow.; ac Taury. de
 la Gener. similem in testudine reperiri asserit; sed
 plerumque floccosa est; ita ut *lanatum involu-
 crum* Albin. Adnotat. lib. V. appellaverit. Tam
 teneram epidermidem ab humoris morbillaris a-
 crimonia discindi potuisse non aegre concipitur;
 adeo ut glandularum, reliquorumque vasculorum
 oscula abraferit, atque albam primum lympham,
 deinde & sanguinis ipsius guttulas emunxerit.

tam luxuriantis Naturae conatibus ;
quam levibus vasculorum lacerationi-
bus tribuendus fuit ille sanguinis ef-
fluxus.

Ita inter tot acerbissima incommo-
da omnem ubique corporis non mo-
do in externis partibus Serpentum
modo (s), verum etiam in internis
exuit vestem optima Puella. Tam
ra-

(s) Non modo Serpentes senium cum exu-
viliis deponunt ; sed aliis etiam animalibus exu-
viae & decedunt, & renovantur: Hoc de crucis
memorat Lionnet. in Theolog. des Insect. , &
Fabric. in tract. de Tegument. ; de Scarabaeis
Swammerdam. ; de Locustis Zinnanni in tractatu
delle Cavallette ; de Salamandris du Fay. in Mem.
Ac. Scient. ann. 1725. ; atque id araneos facit
nemini ignotum. At Serpentibus id familiarius est,
ut scribunt M. Aur. Severin. de Viper. Pyth., Vesling.
in Epist. Posth., Perrault. in Mechan. des Anim.,
Fabric. lib. cit., aliique quamplurimi. Ita Reuf-
ner. in Paradiso Poëtico Serpentum in senio de-
ponendo felicitatem canit :

*En novus exuviis Serpens revirescit ademptis ,
Atque gravi reficit senia membra situ*

(Ubi primam syllabam verbi *Senia* produxit ,
quae suapte natura brevis est) . In his exuviis
epidermis quoque corneae membranae , oculorum-
que

rarum phaenomenon a nemine, quan-

D

tum

que tutamina deponuntur ; ut habet Aristotel. Histor. Anim. lib. viii. cap. 17., Vesling. in Epist. Posth., aliique: ita quoque in nympha Asili in muscam abeunte de toto oculo pelliculam abscessisse refert Swammerdam. Eadem oculorum involucria cum reliqua corporis pelle renasci notat Vesling. ibid., & Aristotel. Histor. Animal. lib. ii. cap. 17. Circa hanc anguivernationem perbellus est apologus, quem latinis versibus eleganter exposuit Georg. Sabin. lib. iv. Eleg. 3., scilicet homines, postquam perpetuam a Diis juventutem impetraverant, a serpo dorso suo vestandam tradidisse: at ille tantum thesaurum minime agnoscens facile serpenti, qui fontis cujusdam erat custos, quicquid gestabat, pro mercede reliquit, dummodo ipsum splendoris fontis aqua sitim, qua cruciabatur, extinguere sineret; quemadmodum fusius legere est apud Aldovrand. de Serpent. Ex quo angues singulis annis, senectute cum pellibus deposita, juvenescunt: homines vero senio confecti emarcescunt, suaeque poenas luunt stultitiae: quod tam aegre ferunt senes; ut *onus se Aethna gravius sustinere* dicant, quemadmodum scripsit Cic. de Senect.: de quo apud Euripidem Senum chorus conqueritur. Eisdem Tibullus instaurat querimonias:

Crudeles Divi! serpens novus exiit annos:

Formae non ullam Fata dedere moram.

Anguibz exiitur tenuis cum pelle vetustas:

Cur nos angusta conditione sumus?

tum memini, commemoratur. Contin-

O fortunatas profecto Bacchi Nutrices, quae semper juvenescere dicuntur ab Aeschylō! o fortunatum Peliam, a Medea recoctum! licet quod de Pelia scripsit Plautus Pseudol. Aët. III. Sc. 2., de Aesone omnes referunt, ut legi potest apud Pherecid., Lycophr., Flacc. lib. 1. Argon.: rem elegantissime describit Ovid. lib. VII. Metamorph. Sed istae ludicrae sunt fabellae, quas densus humeris bibit aure Popellus.

Hinc ab Athenaeo lib. XII. Deipnosophistarum cap. 9. deridetur Ptolemaeus secundus Aegypti Rex, qui per immodicum luxum sempiternam juventutem sibi futuram somniabatur, stulte jaētans a se solo repertam fuisse immortalitatem: eidemque notae non eximendus est ille Philosophus, de quo memorat Galen. lib. 1. de Sanit. Tuend. cap. 12., ac de Marasm. cap. 2., qui edito libro modum ostenderat, quo quis posset senii expers perpetuo permanere. Neque alii defuerunt, qui suis pharmacis juventutem senibus reparare posse venditarunt, ut fusc refert Gasp. a Reyes quae est. 26.; quorum coryphaeus fuit Paracelsus, cujus praematura mors vanam, & impudentem ipsius jaētantiam revocit.

O curas hominum! o quantum est in rebus inane!

Quippe, ut cecinit Virgil. III. Georgic.

*Optima quaeque dies miseris mortalibus aevi
Prima fugit, subeunt morbi, tristisque senectus,
Et labor. . . . .*

Sed jam nimis εκτος των Ελαίων; nunc ad carceres

re-

tingit quandoque in cutaneis affectio-

D 2

ni-

redeuntes aliqua hic obiter de causa hujus Serpentum vernationis dicamus. Quercetan. Zoolog. cap. 4. hoc phaenomenon a quodam balsamo deducit, quod ex terra serpentes hauriunt hyemis tempore; cujus efficacia, vere accedente, vetus pellis decidit, nova succrescente; multaque alia in medium affert, quae Aldovrando de Serpent. lib. 1. magis laudantur, quam probantur. Hic vero cum Grevino de Venen. lib. 1. cap. 3. statuit eam, quam Serpentes deponunt, pellem non esse, sed mucum quemdam ex fordibus, in cavernis hyemali tempore collectis, intra latebras, cavitatesque, quae in serpentum corio sunt, densatum, ac pellis formam aemulantem, quem postea vere ex cavernis exeuntes, atque in locis angustis se affricantes deponunt. Quam rejiciendae hae sint opiniones, cuique patet. Equidem ita se rem habere puto, nimirum siccam admodum Serpentum epidermidem hyemali tempore, quum fere alimento carent (possunt enim sine cibo totos menses degere, uti notat Red. in Obs. de Vipera, & pharmacopolae aestate experiuntur: idemque de parvis phalangiis asserit perillustis Augustissimae Reginae Medicus Franciscus Seraus, Patriae lumen, & ornamentum, in elegantissimis Lectionibus de Tarant.), rugosam fieri: quod ex Serpentum in cryptis hiberno tempore repertorum observatione confirmatur: quumque lentissimo tunc gradu procedant in ipsis humores, exigua cutis vascula fere nutrimento de-

nibus (†); ut in quibusdam corporis par-

destituuntur; itaut semper siccior illa evadat: donec vere novis alimentis refecti Serpentes novam generent cuticulam, veteremque deponant. Huc accedit, quod, ut notat Olaus Borrich. apud Bonet. lib. 1. Thesauri Med., serpentes sunt suapte natura frigidissimi (media enim aestate ad tactum frigent), ideoque hyemis tempore non potest succus alibilis in extimas partes, gelu rigentes, penetrare. Idem Auctor putat alimenti defectum efficere, ut Elephantiorum, cutis in squamas degeneret. Sed quantum a veritate abhorreat, vel exinde patet, quod cutis in elephantiasim immaniter intumescere soleat: quod nobis est indicio rem aliunde proficisci. Judaei vero putabant ex esu carnis suillae Elephantiasim produci, quia, teste Plutarcho 1v. Sympos. 3., *suem sub ventre plenum esse lepra, & scabiosis maligne pustulis videbant*; ideoque carnem suillam abominabantur: quod tamen nonnisi religioni, cui scrupulosius addicti erant,tribuendum videtur. At in nostrae Aegrae desquamatione, quae toto fere corpore crusta erysipelacea tecta fuerat, flexilitatis potius jactura causa fuisse praecipua videtur, quare cutis obdurata, ideoque flecti nescia, & tamquam in veru affata primum discinderetur, ac deinde sensim decederet. Sed jam de his satis; ne mantissa opsonium vincat.

(†) De desquamationibus in morbo Paragayensium loquitur Buffon. Histor. Natur. tom. III., inque aliis morbis Panarol. Jatrolog. Pentecost. v., Mar-

partibus pellis squamosa fiat, & exsiccata decidat: verum omne id corpus pati, quum intus, tum extra, hoc sane novum, hoc inauditum est. Decidunt quidem dentes (*u*); decidunt ungues (*x*); decidunt pili (*y*); iique

D 3

post-

Martinez de Monstr., Hoffmann. in Disquisit., Stalpart Centur. II. obs. 35., aliique. Necnon cum pilis barbae, & capitis epidermidem mutasse senex imbecillus, & assidue morbosus legitur apud Lotich. lib. IV. cap. 9. Obs. 2.

(*u*) Praeter dentium mutationem, quae circa septimum annum pueris contingere solet, leguntur quoque exempla, quae in senibus, & decrepitis dentes renatos fuisse indicant: id de octuagenario refert Cardan. lib. VIII. de Rerum Varietat. cap. 43., de Sancte Samothraceno Plin. lib. II. cap. 37., qui 104. annos transgresserat: quibus adjicienda est historia, quam refert Francisc. Baco in Sylv. Sylvar. Centur. 8. de Comitissa Dismondiae, quae usque ad 140. annos vitam protexit, ac bis, terque in senectute dentes, novis renascentibus, mutavit.

(*x*) Tam frequenter hoc accidit praesertim in paronychia, ut exemplis non egeat. Idem phaenomenon, ut deinceps dicetur, in nostra Aegrotante stupentes spectavimus: quod capillorum etiam defluvium paullo post consequutum est.

(*y*) Pulcherrimum super hac re exemplum refert Valisner. tom. III. in Elogio Cl. Heroinae Beatricis Papafavae, cui postquam omnino usque

ad

postquam ceciderunt, renovantur: sed totam & externam, & internam epidermidem decidere, eamque protinus subnasci, nullo pacto unquam, aut uspiam visum fuit. Per

ad centesimum annum argentei crines deciderant, nova, ac juvenilis caesaries succrevit: idem narrat Alexand. Benedict. lib. vi. de Curand. Morb. cap. 1. de Victoria Fabrianensi, muliere octuagenaria, cui & capilli, & dentes renovati sunt (ut nihil hic loquar de capillorum in demortuis incremento; de quo fuse, & docte Garmann. de Mirac. Mort.). Frequentiora vero occurrunt in historiis exempla senum, quibus cani crines in nigritiem restituti sunt; uti Joh. Montano Silesio, ac Gulielmo Postello Sennert. cap. 17. de Consens. Chemicor. contigisse memorat. Ita quoque testatur Solin. cap. 55. apud Indos Gentem esse, quae in juventute cana esse solet, in senectute autem nigrescit: quod lib. ix. cap. 4. confirmat Gell. Hanc canitiei in nigritiem permutationem ex pharmacorum quoque assumptione fieri posse ostendit historia; quam refert Rhasis lib. xxv. cap. 24. de suo Amico, qui potata calcanthi drachma, unica nocte pilos omnes albos exuit, & ex cycno corvus factus est: a qua parum discrepat illa, quam narrat Deodat. Panth. Hygiastic. lib. 1. cap. 8.: quidam enim, ejus elixire assumpto, canos crines, & ungues, novis renascentibus, deposuit. Contra ex medicamento vehementissimo pili nigri subito in fulvos

Per omne hoc temporis spatium ,
 quo praeter illas aegritudines , quae
 pellicularum detractio , morbi jam
 mitescens ferocitas , & longitudo ,
 virium imbecillitas, *μαρασμοδίκη* pene
 extenuatio afferebant, ac praeter flam-
 meum cutis colorem , & febrem ,
 quae levior, leviorque in dies sensim
 evadebat , nunquam tamen omnino
 huc usque evanuit , reliqua morbosa
 stigmata jam ferme oblitterata vide-
 bantur; diaeta aquea, & diluens, ma-
 lacticorum usus, parvi, & frequentes
 clysteres anodynii , atque omnia e-
 mollientium genera adhibita fuere :

D 4 ne-

vos mutati leguntur in Journ. de Trevoux 1703.
 m. Jul. Rursus ex animi angore , metu , aliisque
 violentissimis animi affectibus non paucos repen-
 te incanuisse historiae proferunt , quarum pluri-
 mas habent Marcell. Donat. lib. 1. cap. 1. de Me-
 dic. Histor. Mirab. , Skenk. lib. 1. Obs. 1. , Boyl. in
 Util. Phil. Exper. , Borell. Hist. 26. Cent. 1. , Tar-
 din. de Pilis , Rumler. Obs. 63. , plurimique alii.
 Merito itaque Homer. in Odyss.

Quippe repente homines curisque , malisque senescunt ;
 Et Theocrit. Idyll. 12.

Qui vero desiderio conficiuntur , una die fiunt senes.

neque alium cibum (ab omnibus enim aliis abhorrebat) Aegra assumēbat libentius, nisi lac parvis dosibus pluries per diem exhibitum : mane enim hydrogala satis diluta, meridie autem, & vespere lac meracius ipsi propinabatur. Medicorum sane mens fuerat, ut post undecimam diem juxta methodum Sydenhamii (2) sanguinem, incisa vena, mitterent : ab eo tamen abstinuere, verentes, ne, dum Natura illum per uterina vasa emittere conabatur, in illa functione per Medicorum operam perturbaretur. Propterea vigesima prima die, quum adhuc facies intense ruberet, ac febris persisteret, sanguinem detrahre constitutum fuit, qui satis crassus, ac nihil fere fero dilutus effluxit.

Reliqua huc usque singillatim percurrere superfluum esset ; jamdiu enim duo transacti sunt menses, necdum pristinae sanitati plane restituta est

(2) Conf. Obs. Med. Sect. iv. cap. 5.

est optima Virgo: adhuc febris, licet exilissima, illam non deseruit: nutritur tamen; per urbem aliquoties rheda vehitur; ac reliqua sanitatis munia jam obire coepit: sed si vel leviter aut in cibo, aut in aliis rebus, quas nonnaturales vocant, modum excedat, illico suam experitur imbecillitatem: non inficiandum tamen omnia de die in melius cedere, & Aegram propediem ex omnibus aerumnis emerfuram. In hac autem morbi declinatione illud etiam notatione dignissimum accidit, quod inter phaenomena rarissima referendum, ut nempe altera, quin & tertia desquamatio observaretur. Mirum sane primum fuit, postquam nova omne corpus veste coopertum fuerat (a), alias pelliculas, at multo subtilio-

(a) Huc recte referri posset illorum opinio, qui, ut habet le Clerc., putabant idcirco Aesculapium laeva baculum gerere, cui serpens innectebatur, ut significaretur aegris pellem non se-

tiliores, neque ex universo corpore deciduas videre: quid vero, quum circa quinquagesimam diem tertio hoc phaenomenon apparuit? tunc scilicet furfure illo, quem in ultimo Morbillorum stadio post papularum exsiccationem extima cutis superficies excernere solet, plena erant & industria, & lintea, quibus noctu Aegra involvebatur.

Postquam haec stupente animo fueramus demirati, ecce aliud spectaculum, nihilo ceteris minus novum, minus admirabile, minus φυσιολογων perscrutatione dignum attonitis oculis observatur. Ungues, in quibus nulla prius mutatio observata fuerat, brevi temporis spatio radicitus quum ex manibus, tum ex pedibus sponte exturbatas conspeximus; dum interea

no-

secus, ac serpentibus, mutandam esse: nostra enim Aegra bis, terque exuvias deposuit. Verum, ut gravissimi morbi omnino edomentur, non pellem solam, sed *totum hominem*, ut aiebat Aretaeus de Phthisicis, oportet renovare.

novae paullatim succrescentes sufficerentur (b). Jam itaque praeter partes organicas nihil supererat, quod intactum relictum esset, nisi crines: & sane mirabar in epidermidis interna, & externa, unguiumque excidio nihil illos passos fuisse (c). Illi-

- co

(b) Unguium decessio, licet in aliis morbis non infrequenter accidat, quemadmodum superius p.47. nota (*) obiter dictum est; in Morbillis tamen aut omnino nova, aut certe rarissima est: idemque de capillorum defluvio asserendum videtur. At in his Morbillis quum tota externi corporis epidermis, totum internarum partium epithelium destructum fuisset, necesse erat, ut ungues etiam exciderent. Ut enim praeteream quaestionem illam tantopere agitatam, a cutene, an a cuticula producantur ungues, certum utique est unguum radicem epidermide tegi, ac per illam cum papillis cutis arctissime colligari. Ita per macerationem ungues cum cuticula decedunt, ut advertit Albin. Adnot. lib. II., Winslow. de Integum., Fabri de Plantis: quin cum muscarum exuviis ungues etiam deponi affirmat Swammerdam.

(c) Quamquam Swammerdam. referat in crucarum vernatione epidermidem de pilis decedere; pili tamen epidermidem detractam sequuntur, ut comperuit prae aliis Ruysch. Thes. v.: quod fortasse

co tamen mea cessit admiratio, quum mihi enunciatum fuit capillos quoque paullatim defluere. Etsi vero nulli haecenus renati sunt, conjicere tamen non temere licet illos etiam, uti aliae partes, quae destructae fuerant, renovatae sunt; brevi denuo repululaturus.

Illud hic pro coronide adjiciam, quod nequaquam silentio praetereundum puto, membranulas illas, quae charta involutae servabantur, oleum quoddam nullius odoris emisisse ita, ut variis charta maculis inquinaretur, quae nullo prorsus modo deleri potue-

tasse sit eo, quod epidermis, ubi pilus erumpit, non perforatur, sed veluti ab infundibulo quodam impulsus producit, ut scripsit Kaauw. n. 316. 322., Withof. in dissert. de Pilo Humano, Ruysch. Thes. III. VIII.; ipsumque pilum cuticularis vagina investit, inseparabili cohaesione alteri vaginac adnata, quam sub cute definere Winslow. tradidit; quemadmodum fuscus habet laud. Withof.; itaut, cuticula detracta, pili quoque cum illa decedere debeant, uti Ruysch. Thes. V. testatur.

tuerunt . Hinc illas igni admove-
 constitui, atque illico flammam, sed
 crepitantem concipere comperi (d).
 Neque easdem microscopio subijcere
 neglexi: sed nihil observare aliud li-
 cuit, nisi superficiem scabram, va-
 riegatam, ac veluti musivam, & tes-
 sellatam non secus, atque externa
 piscium superficies, antequam squa-
 mae decidant, conspicitur . Erat &
 aliud animadversione dignum phaeno-
 menon, nimirum ubi pellis, prius-
 quam ex partibus decederet, hiulca
 erat,

(d) Hinc eruitur pinguedinem adeo a veneno
 Morbillari affectam fuisse, ut in pellicularum,
 quae a cute elevabantur, foveolas, & loculos se-
 cederet . De adipe in epidermidem secedente, ac de
 pinguedinis perspiratione fuse loquitur Cl. Hal-
 ler. lib. xii. Sect. i. Quam vero volatilis sit pin-
 guedo, aliis exemplis opus non habeo, ut evin-
 cam, ipsemet non sine admiratione expertus .
 Quum enim in armariolo meo inter plurimas
 chartas vasculum adipe humano plenum, pene
 hermetice (ut ita dicam) obturatum posuisssem,
 paucis post diebus vasculum fere omnino exhau-
 stum, atque omnes chartas oleo subflavo illitas
 inveni,

erat, ac fulcis quibusdam signata, ibi deinde non modo coaluisse, verum etiam anaglypham excrescentiam locis, ubi fulci erant, superappositam fuisse eodem modo, quo vulnorum labia (*e*) callo obduci solent; quod idem & in ossium fracturis, & in

(*e*) Post vulnera inflicta, si rite procedant, semper tumor attollitur, quæ a vasorum discissorum, ac propria elasticitate sua orificia contrahentium obstructione fieri autumat nunquam satis laudandus van Swieten. tom. 1. in Comment. de Vulnere, ubi rem eruditissime pertractat. Tam naturalis vero est hic tumor, ut Hippocr. Sect. v. Aphor. 66. pronunciaverit: *In fortibus, ac pravis vulneribus, si tumor non appareat, ingens malum;* ac nitidissimus Cornel. Cell., qui mira sermonis elegantia non paucas Divini Senis sententias in latinum vertit, ita hunc aphorismum transtulisse videtur lib. v. cap. 26. *Nimis intumescere vulnus periculosum; nihil intumescere periculosissimum est: illud indicium magnæ inflammationis; hoc emortui corporis est.* Ex quibus Celli verbis, quæ omnium experientiae consonant, patet hallucinatum fuisse in allati aphorismi commentario magnum Galenum, qui opinatur verbum (*μεγα*) apponi posse, ut libet, & verbo (*σιδημα*), & (*κακον*); qua in re omnes, quos sciam, Aphorismorum Hippocratis Commentatores connixisse animadverto.

57

in Vegetabilium (f), & in Mineralium (g) vulneribus observatur. Atque

(f) Arborum cortex veluti pelli animalium comparari potest: hinc nil mirum, si eodem modo, quo in animalium vulneribus callosus marginis attollitur, idem fere accidat in incisionibus, quae super Arborum corticibus fiunt: ac nescio, an ad hoc respiciens Poëta cecinerit:

. . . . . *Tenerisque meos incidere amores
Arboribus: crescent illae, crescetis amores.*

Item Ovid.

*Et quantum trunci, tantum mea nomina crescent:
Crescite, & in titulos surgite rite meos.*

(g) Non secus, atque in Animalium, & Vegetabilium; ita & in Fossilium vulneribus callosa illa tumoris succretio observatur. Luculentissimum de hac re testimonium praebuit Tournefort. In Cretensis enim labyrinthi descriptione, quam Regiae Academ. Scient. anno 1702. obtulit, incrementum quoddam ibi in lapidibus seprehendisse fatetur. Nomina enim, gladio procul dubio ibi insculpta, licet sulcos quosdam in lapidis superficie relinquere debuissent, litteras tamen non modo superficiem adaequasse, sed ultra etiam prominere observavit: quae sane prominentia hic duas, illic tres lineas superabat. Idem in Judaico, & in alio quodam lapide observasse accrementum ibidem refert, qui quum plurimis in locis discissi fuissent, tamen postmodum veluti callo coaluere. Quomodo autem haec fieri po-

tue-

que haec carptim , cursimque de morbi plane prodigiosi, ac phaenomenis prorsus singularibus stipati historia succisivis temporibus elucubravi, cujus theoricam expositionem omitto, ne futilibus quaestiunculis, inutilibusque, & incertis indaginis laureolam in hoc mustaceo quaesivisse reprehendar.

tuerint, non admodum difficile erit explicare, si ingeniosum, ac verosimillimum, tantoque Viro dignum systema amplectendum putetur; quod ille non paucis observationibus, experimentisque verum evincere conatur; quodque non mediocriter a Boylaei in Scept. Chym., Hakevillii in Apolog., ac Derhamii de Essent. Dei auctoritate confirmatur: quum enim ex Animalium, & Vegetabilium analogia imperfectam quamdam in lapidibus organizationem, ac tardam, inordinatamque succi nutritii (a quo procul dubio aluntur lapides, atque omnia Fossilia) circulationem concipi posse contendat, asserendum est in labyrinthi pariete materiam quamdam ex saxo extillantem, atque ex incisione uberius in litterarum cavitatem affluentem omnino illam replevisse; immo ex motu ibi excitato copiosius advectam, paullatimque superappositam, prominentiam illam, quae extabat, produxisse.